

Сцена з вистави "Ігри на задньому дворі" за п'єсою Е.Мазії. Режисер О.Котлер. Київський театр російської драми імені Лесі Українки. Фото І.Сомової.

Ніна МАЗУР Феміда і Феміна

Групове зґвалтування 14-річної дівчини та судовий процес над хлопцями-старшокласниками, що вчинили цей злочин... Такий кримінальний сюжет обрала для своєї п'єси "Ігри на задньому дворі" ізраїльський автор Една Мазія. Якщо вірити програмці, тобто перекладачеві В.Радущьому, який представляє драматурга українському глядачеві, цей твір уже п'ять сезонів має безпрецедентний успіх на батьківщині автора та у Європі. Нині "Ігри на задньому дворі" у постановці Олега Котлера (Ізраїль) втілено на сцені Національного академічного театру російської драми ім. Лесі Українки.

Не піддамося спокусі закинути авторові щодо банальності сюжету, іноді найбанальніші на світі речі призводять до справжніх відкриттів (згадаємо хоча б ньютонівське яблуко). Щоправда, героїня п'єси Дворі Махнес перебуває зовсім не в тому саду, де відпочивав Ньютон. Її "Трояндовий сад" (назва селища чи району), здається, перебуває в іншому вимірі: тут панує не фізика, а фізіологія з її не менш невідпорними законами. І на голову тут може впасти хіба що м'яч, який ганяють хлопці на задньому дворі. Яке відкриття тут можна зробити, приблизно зрозуміло. Так що найкраще - триматися подалі від гріха.

Дворі вважала інакше. До чого це призвело, ми вже знаємо. А щодо сюжету, то його можна викласти у трьох варіантах: перший - авторський - жіночий, другий - авторський - чоловічий (себто, як, на думку автора, чоловіки дивляться на вищезгадані події) і третій - неупереджений. Зупинимось на останньому.

Юна Дворі гойдалась на задньому дворі й перекидалась

брутальними репліками зі Шмуликом, досить порядним хлопцем, небайдужим до неї. Цей Шмулик ніяких симпатій у дівчини не викликав. Зате, побачивши його більш симпатичних друзів, Дворі почала з усіх сил удавати дорослу, бувалу особу, яка палить, п'є пиво й не боїться чоловіків. Єдиний з компанії, хто вже має досвід близького спілкування з жінками, Асаф уміло направляв інстинкти товаришів і дівчини, яка нехтувала не лише відвертими попередженнями Шмулика, а й будь-яким здоровим глуздом: витанцьовувала, знімала інтимні деталі туалету, гралась у піжмурки (от уже дійсно влучна назва гри - "сліпа корова"!), розповідала про свої еротичні фантазії (ексгібіціоністського гатунку з меркантильним присмаком). Так і вийшло, що Дворі грала з вогнем, не збираючись обпектися (а, може, й збираючись, якби це був Асаф).

Жінка-прокурор, звинувачуючи хлопців, не виглядає об'єктивною, навпаки, вона виявляє незрозумілий запал і явну упередженість - як у спілкуванні з підсудними, так і в розмовах з колегами-чоловіками. "Може, Дворі й погана дівчинка, - промовляє пані прокурор, - але це не значить, що з нею треба було так вчинити." Безумовно - в ідеалі.

У виставі роль Дворі й жінки-прокурора виконує одна актриса (в даному складі - О.Кульчицька). Оскільки юний запал з відтінком виклику домінує у сценічній поведінці актриси в обох ролях, виникає відчуття, що творці вистави хотіли сказати: ось якою може стати Дворі з плином часу, коли стане дорослою і набуде відповідної освіти, тобто права судити інших. Ось тоді вона вам, кляті чоловіки, покаже!

Багато зусиль доклали В.Семирозуменко (Села Борохов) і Р.Семисал (Гіді Бецер), аби їхні герої були особистостями, драматургічний матеріал давав їм для цього надто мало підстав. Зрештою, хлопці вийшли однаково пустотливими і банальними.

Більше можливостей для створення образу дає п'єса виконавцю ролі Асафа Сахарова (Д.Савченко). Цей юнак - красивіший, розумніший і, зрештою, небезпечніший: ідеолог зґвалтування, "натхненник і організатор всіх перемог". Тут би й розгорнутися, відійти від банальності, проаналізувати типаж, але в п'єсі нічого подібного не зроблено. Констатація факту: ось такий собі Асаф, - і годі... І суд його виправдовує: за відсутністю складу злочину.

В.Самойлюк (Шмулик Купер) знайшов барви для характеру свого персонажа й виглядає найбільш драматичною постаттю (а зовсім не Дворі, на що, мабуть, розраховано у п'єсі).

Чотирьом виконавцям ролей юнаків пощастило в тому, що у виставі вони грають також і чотирьох "судейських" (напевно, це адвокати підсудних). Здається, що актори інстинктивно відчували необхідність бути іншими, і це відчуття вступало у суперечність з режисерською (чи авторською) концепцією, за якою підсудні й адвокати - підкреслено схожі. Чоловіки! - і цим все сказано...

На щастя, "прокрустове ложе" концепції виявилось вузьким для акторських темпераментів. І юні "негідники", і адвокати виглядали у кожному разі більш природними, ніж пані прокурор з її умоглядними промовами на захист Дворі, яка, здається, просто не розуміє для чого весь цей суд, адже вона досить спокійно існувала півтора року після події.

Постановнику вистави О.Котлеру (він же автор сценографії) та його помічнику С.Петеру вдалося відтворити на сцені тривожну, напружену атмосферу, яка, здається, сповиває героїню і передається іншим персонажам.

Та дивна річ: київський глядач сприймає відверто феміністичну п'єсу зовсім не так, як, мабуть, очікувалось.

"Треба школярюк на спектакль привести, - кажуть реалісти-кияни, - нехай подивляться, що буває, коли не вмієш себе поводити". "Треба було шануватись!" - кажуть.

Мабуть, менталітет у нас такий...